

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. An campsores dantes ad Cambium, modo vt suprà sint in foro externo tanquam vsurarij puniendi? Ex p. 1. tr. 8. res. 13.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

etiam post illum docet Salas *tract. de cambiis, dub. 23. n. 3.* & Filiucius *tom. 2. tract. 35. p. 2. c. 10. n. 471.*

3. Sed ex Scortia *vbi supra, in Bull. Pont. epist. 107. theor. 289.* dicendum est, recambia non esse licita ratione lucri cessantis: sed, quia sunt nouæ emptiones, & venditiones, & ideo sicut in cambiis realibus iuste sumuntur prouisiones, toties, quoties cambia efficiuntur, ita sumenda sunt & in recambiis.

RESOL. X.

An Campfor possit toties, quoties recipere duas prouisiones: unam in loco, vbi efficitur cambium, alteram in nundinis: quam recipit eius Agens? Ex p. 1. tr. 8. Ref. 9.

§. 1. **N**egatiue videtur prima facie respondendum, ex verbis Romualdi Coli *tr. de camb. c. 21. circa fin.* vbi sic asserit, [Bisogna auertire, che Giouanne non sia grauato due volte à pagare lo stipendio, ò prouisione, vna volta à Pietro, & vn'altra volta all'agentedi Pietro.]

2. Sed hæc verba aliqui putant esse vera in casu, de quo loquitur Scacc. *de commer. §. 3. gloss. 3. n. 15.* non autem in casu, de quo postea loquitur supradictus Scaccia *n. 20.* [Quia creditor, soluendo sibi ipsi de mandato sui debitoris, contrahit non solum pro se proprio nomine, sed contrahit etiam procuratorio nomine pro sui debitor: nam debitor, dum mandat ei, vt soluat sibi ipsi necessario, mandat etiam, vt nomine ipsius debitoris accipiat cambium à seipso, vt inde sibi soluat; sed, si debitor mandaret alicui tertio, quod acciperet cambium pro suo debitor, & solueret creditori; deberetur huic tertio; tum, quia exequendo mandatum sibi iniunctum laboraret, tum, quia accipiendo cambium, remaneret obligatio danti; ergo eadem debetur creditori, qui accipit cambium à seipso, vt soluat sibi ipsi; Ita Scaccia. Vnde Boninsignius *tr. de cambiis, c. 5. n. 10.* sic asseruit: [Prouisio soluitur à capientibus ad cambiū, semel, vbi recipitur: iterū verò Lugduni, aut alibi, vbi debitor contrahit.]

3. Igitur, sicut in nundinis debetur campfori prouisio; sic & in reditu ex nundinis alia etiam debetur prouisio: in casu tamen, quo campforius nō vult ipse rationes accipere, libros tenere, & alios labores necessarios facere: sed id committit faciendum campfori, qui de eius ordine negotium peragit, & illum à supradictis laboribus eximit. Vnde, si alia persona, diuersa à campfore, hæc omnia faceret de mandato campforij, illi quidē, vt omnes cōcedunt deberetur prouisio: quare ergo erit deneganda campfori, qui etiam de mandato campforij hoc efficit.

RESOL. XI.

An debeatur vna tantum prouisio pro cambio magno, ac paruo: v. g. pro mille, ac pro centum? Ex p. 1. tr. 8. Ref. 10.

§. 1. **A**liqui viri docti affirmatiuam sententiam tenent: quia prouisio debetur pro labore: sed idem labor sustinetur pro cambio magno, ac pro paruo: ergo eadem debetur prouisio.

2. Sed ego contrariam facientem non damnarem ad restitutionem, & contraria sententia mihi non placet: quia Romuald. Coli *tr. de camb. c. 21. Scaccia tract. de commer. §. 3. gloss. 3. n. 475.* & alij communiter asserunt absolute, pro prouisionibus deberi mercatoribus vnā tertiam partem pro singulis centenis. Vnde Scortia *in Bull. Pont. epist. 107. theor. 291.* asseruit, quod si summa cambiū sit vnus millionis, lucrum prouisionū erit scut. 333.

3. Ad argumentum verò contraria sententia possit aliquis respondere, quod Notarij, conficiendo aliquam scripturam, recipiunt longè diuersum, ac maius stipendium, quam pro alia eodem labore confecta; quia illa

prior continet maiorem pecuniarum summam, quam altera; sed hoc accidit in casu nostro: ergo, Item, factor conficit cum eodem labore vestem ex panno, & ex auro confectam; & tamen recipit maiorem mercedem pro hac, quam pro illa conficienda. Ergo.

4. Adde etiam, quod aliqui asserunt, vt *suprà* visum est, prouisiones deberi non solum ratione laboris, sed etiam periculi: sed, qui dat in cambio maiorem pecuniarum summam, maius periculum in se suscipit: ergo maiores debet percipere prouisiones. Sed de hoc vide *suprà* in Refol. 7.

Que h. et
sup. Ref. 4.

RESOL. XII.

An id, quod Campforibus debetur ratione prouisionum, & interesse, possit ab ipsis fors addici, vt cambium magis augeatur? Ex p. 1. tr. 8. Ref. 11.

§. 1. **N**egatiue respondendum videtur, per ea, quæ late adducit nouissime doctus Narbona *in 3. p. Recopil. lib. 5. tit. 8. l. 13. gl. 2. num. 32. & seq.* & ita in terminis docet hanc sententiam Malderus *in 2. 2. D. Thom. tr. 5. c. 4. dub. 10.* & Molfesius *in sum. tom. 2. tr. 12. c. 7. n. 112.*

2. Sed ego contrariam sententiam probabilem, & tutam in praxi esse existimo: & ita tenet, ex Societ. Iesv Lessius *lib. 2. c. 23. dub. 9. n. 85.* & Salas *tr. de cambiis, dub. 2. n. 4.* quia campfores moraliter certi sunt, se illud potuisse statim aliis ad cambium dare, & per illud lucrari, & ita ratione lucri cessantis, possunt illud fori principali vnire, vt cambium augeatur.

3. Hoc etiam concedit ex alio principio Scortia *in Bull. Pont. epist. 107. theor. 289.* nempe, ratione noui contractus emptionis, & venditionis. Vide etiam Scacc. *de commer. §. 6. gl. 1. n. 8.* & Salvatorem *tr. de contr. cambior. part. 5. n. 43.*

RESOL. XIII.

An consuetudo campforum de non acceptanda solutione sortis, nisi simul solatur detrimentum cambiorum, sit licita? Ex p. 1. tr. 8. Refol. 12.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue: & præter Lessium *lib. 2. c. 23. dub. 10. n. 87.* Salam *tr. de cambiis, dub. 23. n. 2.* Filiuc. *tom. 2. tr. 35. p. 1. c. 10. n. 472.* tenet etiam hanc sententiā Malder. *in 2. 2. D. Thom. tr. 5. c. 4. dub. 10.*

2. Igitur potest campfor, cui pro forte debentur decem: pro interesse autem, & prouisionibus tria; quando ad computum recipit tria, ea accipere in solum pro interesse, & prouisionibus: & non tenetur tria minuire de sorte. Rationes verò huius sententia inuenies apud citatos Doctores: nam ego in his meis laboribus, non late disputare, sed solum delibare volo.

RESOL. XIV.

An Campfores dantes ad cambium, modo vt supra, sint in foro externo tanquam vsurarij puniendi? Ex p. 1. tr. 8. Ref. 13.

§. 1. **N**ouissime Adamus Tannerus *in 2. 2. D. Th. disp. n. 9. dub. 5. n. 148.* & Lessius *lib. 2. c. 23. dub. 7. n. 72.* affirmatiuam sententiam docent.

2. Sed immeritò quidem: nam, vt bene docet Ant. Saluatore *tr. de contr. cambiorum, p. 2. n. 8.* [Chi cambia cō la ricorsa, non vien presunto, ò castigato, in foro fori, come vsurario, ma che se li conuene cō alcun litigare sopra questo nelle Ruote di Genoua, & d'altri Principi, & etiandio nella Rota di Roma, Rota delle Rote, e Rota che da lunc all'altre, si giudica à fauore di chi cambiando

De Contrarietib. & Cambiis. Resol. XV. &c. 127

cambiando chiede l'interesse della ricorsa; come vltimamente haue orrenuto il Signor Hettore Fielco in Roma in vna sua causa, che gli agitò contro il Signor Conestable Colonna.] Ita Saluatorius. Vide etiam Doctores citatos, vbi supra.

RESOL. XV.

Vtrum Campfor, qui bona fide dedit pecuniam Petro ad cambium soluendam Messana, existens ipsam habere pecuniam in tali loco, & postea comperiat non habere, possit tantum exigere, quantum lucri percepisset, si Petrus Messana solusset? Ex p. i. tract. 8. Ref. 14.

§. 1. **N**egatiue respondet Salas de cambiis, dub. 15. n. 2. qui citat Ledesnam, & Vegam; vbi asserit, tale cambium esse sicum, & sic campforem nihil vltra sortem recipere posse: & si receperit, teneri ad restitutionem ipsius, nisi bona fide consumperit: quia tunc solum tenetur restituere id, in quo factus fuit ditior: posse tamen exigere à campfario damnum emergens, & lucrum cessans ex ea fraude. Et rationem adducit: quia qui fide, & sine animo se obligandi, aliquid promittit, non tenetur implere in foro interno, sed tantum tenetur de damno emergente, & lucro cessante.

2. Hæc opinio est probabilis: sed contrariam probabilior existimo, quam sequitur Molina de iust. 10. 2. tra. 7. 2. disp. 40. 2. n. 7. & post illum Lessius l. 2. c. 23. dub. 7. n. 69. Quia, cum campfor bona fide contractum ex parte sua impleuerit, tenetur quoque ex parte sua implere, quantum potest, vel soluere, quantum interest campforis cum impleri, alioquin contractus semper pateret fraudibus, & contrahentes possent cum magno suo incommodo eludi.

RESOL. XVI.

Vtrum Campfor possit cum campfario à principio pacificè certum, & determinatum interesse, etiam in casu non solutionis?

Et an in tali Casu campfor peccet mortaliter? Ex p. i. tr. 8. Ref. 15.

§. 1. **N**egatiue videtur respondendum cum Fillicio tom. 2. tr. 35. p. 2. c. 7. n. 424 Homobono de exam. Eccl. p. 2. tract. 9. c. 15. quæst. 4. & alij ex Bulla Pij V. prohibentis taxationem à principio, seu certum, aut determinatum interesse in cambiis.

2. Sed, cum hæc prohibitio fundetur in presumptione fraudis vsuraria, in foro conscientia, valebit dictum pactum de certo interesse, si moraliter constet istud iustum esse etiam in locis, vbi dicta Bulla Pij V. recepta est. Et ita docet Lessius lib. 2. c. 23. dub. 11. n. 90. Reginaldus tom. 2. lib. 25. c. 34. n. 467. & alij.

3. An verò in tali casu campfor peccet mortaliter? affirmatiue respondet Salas tract. de cambiis, dub. 13. n. 2. & Rebellius p. 2. l. 11. q. 13. n. 5. vbi sic asserit: Quando modus aliquis contrahendi prohibetur ad tollendas occasiones peccandi, nulli iniustitia de facto in aliquo particulari euentu occurrat, nõ proinde ratio legis vniuersim cessat: quoties verò ratio legis vniuersim non cessat, nec etiã ipsa lex. Quare in proposito euentu, prædicta Pij V. prohibitio obligabit, cum certum sit, non tolli peccandi occasiones si relinquatur libertas determinandi certum pretium ab initio, ratione interesse veri similiter futuri, licet interdum æqua determinatio fiat.] Ita Rebell.

4. Sed ego puto, in tali casu campforem non peccare, neque dictum modum Pij V. obligare in foro conscientia. Et aduersus Rebellium assero cum Granada in p. 2. contr. 7. tr. 3. n. 2. disp. 15. sect. 2. & aliis, quos citavi in tr. de legib. quòd quando cessat ratio legis, etiam in parti-

culari cessat eius obligatio: sed totum accidit in casu nostro: ergo, &c. Et ita etiam docet in terminis cambiorum Emanuel Sã verb. cambium, n. 6. vbi ita ait: Etiam in eodem regno licet cambium per litteras, etsi id lex aliqua prohibeat, (presumit enim fraudem); quæ si absit, non intendit prohibere. Idemque dicendum de cambiis omnibus alioqui licitis, aut cambiorum licitis conditionibus, si lege aliqua prohibeantur: cessante enim fraude, quam lex presumit, fieri possunt, nisi ex ipsa lege, vel consuetudine constet oppositum.] Sic ille. Notandum est tamen, quòd omnes Doctores citati concedunt, Pium V. non prohibere pactum de lucro incerto, si in loco constituto campfarius non soluat tempore determinato: sed Pontifex in illa Bulla loquitur tantum de pacto lucri certi.

RESOL. XVII.

An contractus Massarij ad mercatorem, qui vulgo dicitur Allametas, sit licitus; qui contractus passim celebratur in hoc Regno Sicilia?

Et an quis licite possit vendere frumentum alienum quòd non habet, nec habere potest?

Ex quo etiam alij casus circa hoc deducuntur, in textu huius Resolutionis. Ex p. i. tr. 8. Ref. 16.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue, etiam si nõ sit agricola, neque dominus prædiorum habens frumenta iure terragiorum, neque in solidum se obliget cum aliquo, qui talis sit: quidquid in contrarium videatur docere Muta decis. 52. n. 11. Et ratio est quia, licet ita contrahens non habeat frumenta aliquo ex tribus modis, vt diximus, habet tamen modum, & potentiam, & possibilitatem habendi supradicta frumenta: nam potest illa emere tempore consueto, & præfixo in contractu, vt tradat emptori; & iste contractus, si contrahentes habeant animum emendi, & vendendi frumenta, est licitus; quia reducitur ad contractum emptionis, & venditionis: neque aliquod continet periculum, quia verum iuratur, nempe tradendi frumentum tempore præfixo.

2. Nec valet dicere, quòd in isto contractu vnus ex contrahentibus vendit frumentum, quòd non habet, neque in potentia, quia non est agricola, neque est dominus prædiorum: ergo talis contractus non est contractus emptionis, & venditionis, sed mutui palliati. Nam respondetur, quòd iste habet frumentum in potentia morali: quia habet possibilitatem emendi, vel alio modo, habendi frumenta, tempore, quo debet emptori illa consignare: & idèd quando contrahit, dicitur, habet frumentum. Sicut enim agricola dicitur habere frumentum in potentia; quia illud habebit ex suo agro: ita iste habet frumenta; quia illa, sua pecunia est empturus; & hoc sufficit ad venditionem.

3. Adde, quòd etiam licet quis potest vendere frumentum alienum, quòd non habet, nec habere potest: nam, vt communiter Doctores asserunt, potest quis vendere rem alienam, quam minimè habet, & venditor in tali casu tenetur emptori ad euersionem, & ad pretium rei venditæ, & ad damnum subsequutum ex tali emptione, neque ad aliud obligatur.

4. Ex his sequitur, quòd qui non habet frumenta, neque habet facultatem illa emendamentur, & est per iurum, si hunc contractum celebret: quia iurat falsum. Et ita peccant contrahentes tali pacto cum filiis familiæ, quos sciunt, non posse tempore præfixo talia frumenta habere, & consignare, vel cum aliis personis quæ, vt diximus, non solum actu frumenta non habent, sed neque in potentia: quia possibilitatem non habent habendi illa.

5. Notandum est verò, quòd si non habens frumenta, neque possibilitatem habendi, nihilquæ de hoc cogitât, ad subueniendum suæ necessitati, & bona fide ita contrahit, quia alij in foro ita solent cõmuniter contrahere; puto, supradictum non peccare, neque ad restitutionem

In Ref. quæ hic est supra in tr. 1. Ref. 70. & in cæteris aliis eius anno.